706

KONWENCJA

o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska,

sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 25 czerwca 1998 r. została sporządzona w Aarhus Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, w następującym brzmieniu:

Przekład

KONWENCJA

o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska

PREAMBUŁA

Strony niniejszej konwencji,

przypominając zasadę 1 Deklaracji Sztokholmskiej w sprawie środowiska człowieka,

przypominając także zasadę 10 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju,

przypominając również rezolucje Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 37/7 z 28 października 1982 r. w sprawie Światowej Karty Przyrody oraz nr 45/94 z 14 grudnia 1990 r. o potrzebie zapewnienia zdrowego środowiska dla pomyślności jednostek,

przypominając Europejską Kartę Środowiska i Zdrowia uchwaloną na pierwszej Europejskiej Konferencji na temat środowiska i zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia we Frankfurcie nad Menem 8 grudnia 1989 r.,

potwierdzając potrzebę ochrony, zachowania i ulepszania stanu środowiska oraz zapewnienia zrównoważonego i przyjaznego środowisku rozwoju,

uznając, że odpowiednia ochrona środowiska jest niezbędna dla ludzkiej pomyślności i korzystania z podstawowych praw człowieka, włączając w to prawo do życia jako takiego,

uznając, że każda osoba ma prawo do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności oraz obowiązek, tak osobiście, jak i we współdziałaniu z innymi, ochrony i ulepszania środowiska dla dobra obecnego i przyszłych pokoleń,

uważając, że aby być zdolnym do dochodzenia tego prawa i spełniania tego obowiązku, obywatele muszą mieć dostęp do informacji, muszą być uprawnieni do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i muszą mieć dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, oraz uznając, iż obywatele mogą potrzebować w tym zakresie pomocy, aby realizować swoje uprawnienia,

uznając, że w sprawach dotyczących środowiska ułatwiony dostęp do informacji i udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji poprawia jakość i wykonanie decyzji, przyczynia się do wzrostu społecznej świadomości zagadnień ochrony środowiska, daje społeczeństwu możliwość zgłaszania swych poglądów, a władzy publicznej możliwość ich należytego uwzględnienia,

dążąc w ten sposób do wzmożenia odpowiedzialności i jawności w podejmowaniu decyzji i wzmocnienia społecznego poparcia dla decyzji dotyczących środowiska,

uznając celowość jawności we wszystkich gałęziach władzy i zachęcając organy ustawodawcze do stosowania zasad tej konwencji w swoim postępowaniu,

uznając też, że społeczeństwo powinno być świadome procedur udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska, mieć do nich swobodny dostęp i wiedzieć, jak z nich korzystać,

uznając także znaczenie odpowiednich ról, jakie indywidualni obywatele, organizacje pozarządowe i sektor prywatny mogą odgrywać w ochronie środowiska,

pragnąc promować edukację ekologiczną, aby pogłębiać rozumienie zagadnień środowiska i zrównoważonego rozwoju, oraz wzmacniać powszechną wiedzę społeczeństwa o rozstrzygnięciach mających wpływ na środowisko i zrównoważony rozwój oraz udział w ich podejmowaniu,

zauważając w tym kontekście znaczenie wykorzystania środków masowego przekazu oraz elektronicznych lub innych przyszłych form komunikacji,

uznając znaczenie pełnego zintegrowania aspektów środowiskowych w podejmowaniu decyzji urzędo-

wych oraz związanej z tym potrzeby posiadania przez władze publiczne rzetelnych, pełnych i aktualnych informacji dotyczących ochrony środowiska,

potwierdzając, iż władze publiczne gromadzą informacje dotyczące środowiska w interesie publicznym,

mając na uwadze, że skuteczne mechanizmy prawne powinny być dostępne dla społeczeństwa, w tym dla organizacji społecznych, tak aby chronione były jego słuszne interesy, a prawo egzekwowane,

zauważając znaczenie dostarczania konsumentom rzetelnej informacji o produktach dla umożliwienia im dokonywania wyborów ze świadomością wynikających stąd konsekwencji dla środowiska,

dostrzegając zaniepokojenie społeczeństwa zamierzonym uwalnianiem genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska oraz potrzebę wzmożonej jawności i zwiększonego udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w tej dziedzinie,

przekonane, że wykonywanie niniejszej konwencji przyczyni się do umocnienia demokracji w regionie Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych (EKG ONZ),

świadome roli, jaką w tym względzie odgrywa EKG ONZ, i przypominając, *inter alia*, Wytyczne EKG w dziedzinie dostępu do informacji dotyczących ochrony środowiska oraz udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w sprawach związanych z ochroną środowiska zaaprobowane w Deklaracji Ministerialnej przyjętej na Trzeciej Konferencji Ministerialnej „Środowisko dla Europy" w Sofii, Bułgaria 25 października 1995 r.,

mając w pamięci stosowne postanowienia Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (Espoo 1991 r.) oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych i Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków granicznych i jezior międzynarodowych, obydwu podpisanych w Helsinkach 17 marca 1992 r., oraz innych regionalnych konwencji,

przeświadczone, że przyjęcie niniejszej konwencji przyczyni się do dalszego wzmocnienia procesu „Środowisko dla Europy" i wyników Czwartej Konferencji Ministerialnej w Aarhus w Danii w czerwcu 1998 r.,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Cel

W celu przyczynienia się do ochrony prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności, każda ze Stron zagwarantuje, w sprawach dotyczących środowiska, uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji.

Artykuł 2

Definicje

W rozumieniu niniejszej konwencji,

1. „Strona" oznacza, jeżeli z tekstu nie wynika inaczej, Umawiającą się Stronę niniejszej konwencji.

2. „Władza publiczna" oznacza:

(a) organy administracji publicznej na krajowym, regionalnym lub innym poziomie,

(b) osoby fizyczne lub prawne pełniące zgodnie z prawem krajowym funkcje administracji publicznej, włączając w to wykonywanie specjalnych obowiązków, zadań lub usług mających związek ze środowiskiem,

(c) wszelkie inne osoby fizyczne lub prawne posiadające publiczne kompetencje lub funkcje albo wykonujące publiczne usługi, mające związek ze środowiskiem, pod nadzorem organu lub osoby wymienionych powyżej pod lit. (a) lub (b) ,

(d) instytucje jakiejkolwiek regionalnej organizacji integracji gospodarczej, o której mowa w artykule 17, która jest Stroną niniejszej konwencji.

Definicja ta nie obejmuje organów lub instytucji w zakresie, w jakim działają jako władza sądownicza lub ustawodawcza.

3. „Informacja dotycząca środowiska" oznacza każdą informację w pisemnej, wizualnej, słownej, elektronicznej lub jakiejkolwiek innej materialnej formie, dotyczącą:

(a) stanu elementów środowiska, takich jak powietrze i atmosfera, woda, gleba, grunty, krajobraz i obiekty przyrodnicze, różnorodność biologiczna oraz jej składniki, w tym genetycznie zmodyfikowane organizmy, oraz wzajemnego oddziaływania pomiędzy tymi elementami,

(b) czynników takich jak substancje, energia, hałas i promieniowanie, a także działań i środków, włączając w to środki administracyjne, porozumienia dotyczące ochrony środowiska, wytyczne polityki, ustawodawstwo, plany i programy, które mają lub mogą mieć wpływ na elementy środowiska w zakresie określonym powyżej pod lit. (a), oraz rachunków zysków i strat i innych ekonomicznych analiz lub opracowań wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska,

(c) stanu zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, warunków życia ludzkiego, miejsc o znaczeniu kulturowym oraz obiektów budowlanych, w zakresie, w jakim wpływa lub może wpływać na nie stan elementów środowiska lub, za pośrednictwem tych elementów, czynniki, działania lub środki wymienione pod lit. (b).

4. „Społeczeństwo" oznacza jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy.

5. „Zainteresowana społeczność" oznacza część społeczeństwa, która jest lub może być dotknięta skutkami lub ma interes w podejmowanej decyzji dotyczącej środowiska; dla potrzeb niniejszej definicji organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska i spełniające wymagania przewidziane w prawie krajowym uważa się za posiadające interes w tym zakresie.

Artykuł 3

Postanowienia ogólne

1. Każda ze Stron podejmie niezbędne ustawodawcze, administracyjne i inne środki, włączając w to środki zapewniające zgodność pomiędzy postanowieniami realizującymi postanowienia niniejszej konwencji odnoszące się do informacji, udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, jak również właściwe środki egzekucyjne, dla ustanowienia i utrzymania jasnych, przejrzystych i spójnych ram dla realizacji postanowień niniejszej konwencji.

2. Każda ze Stron będzie dążyć do zapewnienia, że urzędnicy i władze będą pomagać i udzielać wskazówek społeczeństwu, aby w sprawach dotyczących środowiska urzeczywistniać dostęp do informacji, ułatwiać udział w podejmowaniu decyzji i urzeczywistniać dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

3. Każda ze Stron będzie wspierać edukację ekologiczną i wiedzę społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, zwłaszcza o tym, jak w sprawach dotyczących środowiska uzyskiwać dostęp do informacji, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji i uzyskiwać dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

4. Każda ze Stron zapewni odpowiednie uznanie i wsparcie dla stowarzyszeń, organizacji i grup działających na rzecz ochrony środowiska i sprawi, że jej krajowy porządek prawny będzie zgodny z tym zobowiązaniem.

5. Postanowienia niniejszej konwencji nie naruszają prawa Strony do utrzymania lub wprowadzenia środków przewidujących, w sprawach dotyczących środowiska, swobodniejszy dostęp do informacji, zwiększony udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz szerszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, niż jest to wymagane w niniejszej konwencji.

6. Niniejsza konwencja nie narusza istniejących praw w zakresie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.

7. Każda ze Stron będzie działać na rzecz zastosowania zasad niniejszej konwencji w międzynarodowych procesach podejmowania decyzji dotyczących środowiska i w ramach prac organizacji międzynarodowych w sprawach związanych ze środowiskiem.

8. Każda ze Stron zapewni, że osoby realizujące swoje uprawnienia w zgodzie z postanowieniami niniejszej konwencji nie będą w wyniku tego w żaden sposób karane, prześladowane lub szykanowane. Przepis ten nie narusza kompetencji sądów krajowych do orzekania o zwrocie uzasadnionych kosztów w postępowaniu sądowym.

9. W ramach odpowiednich postanowień niniejszej konwencji społeczeństwu przysługuje dostęp do informacji, udział w podejmowaniu decyzji i dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska bez względu na obywatelstwo, narodowość lub miejsce zamieszkania, a w przypadku osoby prawnej, bez względu na to, gdzie jest jej miejsce rejestracji lub rzeczywisty ośrodek prowadzonej działalności.

Artykuł 4

Dostęp do informacji dotyczących środowiska

1. Każda ze Stron zapewni, że zgodnie z poniższymi postanowieniami niniejszego artykułu władze publiczne, w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji dotyczących środowiska, udostępnią społeczeństwu, w ramach ustawodawstwa krajowego, taką informację, w tym również, na żądanie i w zgodzie z literą (b), kopie konkretnej dokumentacji zawierającej lub obejmującej taką informację:

(a) bez konieczności wykazywania jakiegokolwiek interesu,

(b) w żądanej formie, chyba że:

(i) uzasadnione jest udostępnienie jej przez władzę publiczną w innej formie, w którym to przypadku podać należy przyczyny udostępnienia jej w tej formie, lub

(ii) informacja jest już powszechnie dostępna w innej formie.

2. Informacje dotyczące środowiska, o których mowa w ustępie 1, udostępnia się tak szybko, jak tylko to możliwe, lecz nie później niż jeden miesiąc po zgłoszeniu żądania, chyba że zakres i stopień skomplikowania informacji uzasadnia przedłużenie tego okresu do dwóch miesięcy od żądania. Wnioskodawca będzie informowany o każdym przedłużeniu oraz przyczynach to uzasadniających.

3. Żądaniu udzielenia informacji dotyczącej środowiska można odmówić, jeżeli:

(a) władza publiczna, do której żądanie jest skierowane, nie posiada żądanej informacji dotyczącej środowiska,

(b) żądanie jest oczywiście bezzasadne lub sformułowane w sposób zbyt ogólny, lub

(c) żądanie dotyczy materiału będącego w trakcie kompletowania albo dotyczy wewnętrznego komunikowania się władz publicznych, jeżeli takie wyłączenie jest przewidziane w prawie krajowym lub zwyczajowej praktyce, biorąc pod uwagę społeczny interes przemawiający za ujawnieniem informacji.

4. Żądaniu udzielenia informacji dotyczącej środowiska można odmówić, jeżeli ujawnienie jej miałoby szkodliwy wpływ na:

(a) poufność postępowania prowadzonego przez władze publiczne, tam gdzie zachowanie takiej poufności jest przewidziane przez prawo krajowe,

(b) stosunki międzynarodowe, obronę narodową lub bezpieczeństwo publiczne,

(c) wymiar sprawiedliwości, prawo do bezstronnego procesu lub zdolność prowadzenia przez władzę publiczną dochodzenia w sprawach karnych lub dyscyplinarnych,

(d) tajemnicę handlową lub przemysłową, jeżeli tajemnica taka jest chroniona przez prawo dla obrony uzasadnionych interesów gospodarczych; mieszczące się w tych ramach informacje o wprowadzanych zanieczyszczeniach mające znaczenie dla ochrony środowiska należy ujawniać,

(e) prawa własności intelektualnej,

(f) poufność danych lub akt osobowych dotyczących osoby fizycznej, tam gdzie zachowanie takiej poufności jest przewidziane przez prawo krajowe, a osoba ta nie zgadza się na ujawnienie społeczeństwu informacji,

(g) interesy strony trzeciej, która dostarczyła żądanej informacji, nie będąc lub nie będąc potencjalnie prawnie zobowiązaną do uczynienia tego i kiedy strona ta nie zgadza się na ujawnienie takich materiałów, lub

(h) środowisko, którego informacja dotyczy, tak jak miejsca lęgowe rzadkich gatunków.

Powyższe powody umożliwiające odmowę będą interpretowane w sposób zawężający, biorąc pod uwagę społeczny interes przemawiający za ujawnieniem informacji i to, czy żądana informacja dotyczy wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska.

5. Jeżeli władza publiczna nie posiada żądanej informacji dotyczącej środowiska, to ta władza publiczna, tak szybko jak jest to możliwe, poinformuje wnioskodawcę o innej władzy publicznej, do której, jak uważa, można się zwrócić po żądaną informację, lub przekaże żądanie do tej władzy publicznej, informując odpowiednio wnioskodawcę.

6. Każda ze Stron zapewni, że jeżeli informacje wyłączone z ujawniania zgodnie z ustępami 3(c) i 4 można oddzielić bez naruszenia poufności informacji wyłączonych, to władze publiczne udostępnią pozostałą część żądanych informacji dotyczących środowiska.

7. Odmowa następuje na piśmie, jeżeli żądanie było pisemne lub jeżeli wnioskodawca tego zażąda. W odmowie wskaże się jej przyczyny oraz zamieszcza informacje o możliwościach dostępu do procedury odwoławczej ustanowionej zgodnie z postanowieniami artykułu 9. Odmowę przekazuje się tak szybko, jak tylko jest to możliwe, lecz nie później niż w ciągu jednego miesiąca, chyba że stopień skomplikowania informacji uzasadnia przedłużenie tego okresu do dwóch miesięcy od żądania. Wnioskodawca będzie informowany o każdym przedłużeniu oraz przyczynach to uzasadniających.

8. Każda ze Stron może upoważnić swoje władze publiczne do pobierania opłat za dostarczenie informacji, ale opłaty te nie mogą jednak przekraczać uzasadnionych stawek. Władza publiczna chcąca pobierać takie opłaty za dostarczenie informacji udostępni wnioskodawcom tabelę opłat, które mogą być pobrane, określając okoliczności, w których mogą one być pobierane lub umorzone, oraz kiedy dostarczenie informacji jest uwarunkowane wcześniejszym wniesieniem takiej opłaty.

Artykuł 5

Zbieranie i rozpowszechnianie informacji dotyczących środowiska

1. Każda ze Stron zapewni, że:

(a) władze publiczne będą gromadzić i uaktualniać informacje dotyczące środowiska, odpowiednio do pełnionych funkcji,

(b) stworzony zostanie obowiązkowy system zapewniający odpowiedni dopływ do władzy publicznej informacji o planowanych i prowadzonych działaniach mogących znacząco wpływać na środowisko,

(c) w wypadku bezpośredniego zagrożenia ludzkiego zdrowia lub środowiska, które spowodowane zostało wskutek ludzkiej działalności lub powstało z przyczyn naturalnych, wszystkie informacje, które mogą być przydatne społeczeństwu dla podjęcia środków służących zapobieżeniu lub złagodzeniu szkody wiążącej się z zagrożeniem i które są w posiadaniu władzy publicznej, będą przekazywane bezpośrednio i bez zwłoki członkom społeczeństwa, których to może dotyczyć.

2. Każda ze Stron zapewni, że w ramach krajowego porządku prawnego sposób udostępniania przez władze publiczne społeczeństwu informacji dotyczących środowiska będzie przejrzysty oraz że informacje dotyczące środowiska będą rzeczywiście dostępne, *inter alia*, poprzez:

(a) dostarczanie społeczeństwu dostatecznej informacji o rodzaju i zakresie informacji dotyczących środowiska będących w posiadaniu odpowiednich władz publicznych oraz o podstawowych terminach i warunkach, na jakich takie informacje są udostępniane i osiągalne, jak również o postępowaniu umożliwiającym ich otrzymanie,

(b) podjęcie i prowadzenie praktycznych przedsięwzięć, takich jak:

(i) publicznie dostępne wykazy, rejestry lub zbiory danych,

(ii) zobowiązanie urzędników do wspierania społeczeństwa w urzeczywistnianiu dostępu do informacji zgodnie z niniejszą konwencją oraz

(iii) wyznaczenie punktów kontaktowych, oraz

(c) udostępnianie bez opłat informacji dotyczących środowiska zawartych w wykazach, rejestrach lub zbiorach danych, o których mowa pod literą (b).

3. Każda ze Stron zapewni, że informacje dotyczące środowiska będą sukcesywnie stawały się dostępne dla społeczeństwa w elektronicznych bazach danych łatwo osiągalnych poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne. Informacje osiągalne w tej formie będą obejmować:

(a) raporty o stanie środowiska, o których mowa w ustępie 4,

(b) teksty aktów prawnych dotyczących lub mających znaczenie dla środowiska,

(c) gdy ma to zastosowanie — wytyczne polityki, plany i programy dotyczące lub mające znaczenie dla środowiska, a także porozumienia dotyczące ochrony środowiska, oraz

(d) inne informacje w zakresie, w jakim dostępność takich informacji w tej formie mogłaby ułatwiać stosowanie postanowień prawa krajowego mających na celu wykonywanie niniejszej konwencji,

o ile takie informacje istnieją już w formie elektronicznej.

4. Każda ze Stron będzie, w regularnych odstępach czasu nieprzekraczających trzech lub czterech lat, publikować i rozpowszechniać krajowe raporty o stanie środowiska, zawierające informacje o jakości środowiska i informacje o oddziaływaniach na środowisko.

5. Każda ze Stron w ramach jej własnego ustawodawstwa podejmie środki w celu rozpowszechniania, *inter alia:*

(a) ustawodawstwa i dokumentów, takich jak przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej teksty strategii, wytycznych polityki, programów i planów działania mających znaczenie dla środowiska oraz sprawozdań o postępach w ich realizacji,

(b) międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień odnoszących się do zagadnień dotyczących środowiska oraz

(c) innych ważnych międzynarodowych dokumentów odnoszących się do zagadnień dotyczących środowiska, jeśli ma to zastosowanie.

6. Każda ze Stron będzie zachęcać prowadzących działalność mającą znaczący wpływ na środowisko do regularnego informowania społeczeństwa o wpływie ich działalności i produktów na środowisko, tam gdzie ma to zastosowanie również w ramach dobrowolnych systemów znakowania ekologicznego lub przeglądów ekologicznych albo w inny sposób.

7. Każda ze Stron będzie:

(a) publikować dane i analizy tych danych, które brano pod uwagę jako istotne i ważne przy wyznaczaniu ważniejszych propozycji dotyczących polityki w odniesieniu do środowiska,

(b) publikować lub w inny sposób udostępniać istniejące materiały wyjaśniające ich kontakty ze społeczeństwem w sprawach wchodzących w zakres niniejszej konwencji,

(c) przedstawiać w odpowiedniej formie informacje o wykonywaniu przez organy administracji publicznej na wszystkich poziomach funkcji publicznych lub dostarczaniu usług publicznych mających znaczenie dla środowiska.

8. Każda ze Stron będzie rozwijać mechanizmy mające na celu zapewnienie społeczeństwu dostatecznej informacji o produktach w sposób, który pozwoli konsumentom na dokonywanie wyborów ze świadomością wynikających stąd konsekwencji dla środowiska.

9. Każda ze Stron podejmie kroki, aby sukcesywnie tworzyć, z uwzględnieniem procesów międzynarodowych, tam gdzie ma to zastosowanie, spójny, ogólnokrajowy system wykazów lub rejestrów zanieczyszczeń w postaci publicznie dostępnej skomputeryzowanej bazy danych zestawionych na podstawie ujednoliconych sprawozdań. Taki system może obejmować wprowadzanie, uwalnianie i przemieszczanie się określonego rodzaju substancji i produktów, wliczając w to wodę, energię i wykorzystane zasoby, z określonych rodzajów działalności do elementów środowiska i do miejsc ich oczyszczania lub składowania na danym terenie lub poza nim.

10. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie narusza prawa Strony do odmowy ujawniania niektórych informacji dotyczących ochrony środowiska zgodnie z artykułem 3 ustępy 3 i 4.

Artykuł 6

Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących konkretnych przedsięwzięć

1. Każda ze Stron:

(a) będzie stosować postanowienia niniejszego artykułu w odniesieniu do decyzji o wydaniu pozwolenia na podjęcie planowanych przedsięwzięć wymienionych w załączniku I,

(b) będzie, zgodnie z jej prawem krajowym, stosować postanowienia niniejszego artykułu również do decyzji co do planowanych przedsięwzięć nieobjętych zakresem załącznika I, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. W tym celu Strony określą, czy takie proponowane przedsięwzięcie podlega tym postanowieniom, oraz

(c) może zdecydować, w indywidualnych przypadkach, jeśli prawo krajowe tak przewiduje, aby nie stosować postanowień niniejszego artykułu do planowanych przedsięwzięć służących celom obrony narodowej, jeśli uzna, iż zastosowanie ich mogłoby mieć szkodliwy wpływ na te cele.

2. Zainteresowana społeczność będzie poinformowana, odpowiednio bądź poprzez publiczne ogłoszenie, bądź indywidualnie, na wczesnym etapie procedury podejmowania decyzji w sprawach dotyczących środowiska, i w sposób właściwy, terminowy i skuteczny, *inter alia,* o:

(a) planowanym przedsięwzięciu i treści wniosku, na podstawie którego decyzja ma być podjęta,

(b) rodzaju możliwych rozstrzygnięć lub projekcie decyzji,

(c) władzy publicznej właściwej do wydania decyzji,

(d) przewidywanej procedurze, w tym również, w zakresie, w jakim jest to już wiadomo, dotyczącym:

(i) wszczęcia postępowania,

(ii) możliwości udziału społeczeństwa,

(iii) czasu i miejsca przewidywanej rozprawy publicznej,

(iv) określenia władzy publicznej, u której można uzyskać stosowne informacje, oraz miejsca, gdzie te informacje są wyłożone do wglądu,

(v) określenia właściwej władzy publicznej lub jakiegokolwiek innego organu publicznego, do których mogą być składane uwagi i zapytania, oraz terminów składania uwag i zapytań, oraz

(vi) określenia, jakie informacje dotyczące ochrony środowiska odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia są dostępne, oraz

(e) fakcie, czy przedsięwzięcie podlega krajowemu lub transgranicznemu postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

3. Procedury umożliwiające udział społeczeństwa zawierać będą rozsądne ramy czasowe dla różnych etapów, które zapewnią dostateczny okres czasu na poinformowanie społeczeństwa, zgodnie z postanowieniami ustępu 2, i na przygotowanie się i efektywne uczestniczenie przez społeczeństwo w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska.

4. Każda ze Stron umożliwi udział społeczeństwa na tyle wcześnie, że wszystkie warianty będą jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny.

5. Każda ze Stron powinna, tam gdzie ma to zastosowanie, zachęcać przyszłych wnioskodawców, aby jeszcze przed złożeniem wniosku o pozwolenie na podjecie planowanego przedsięwzięcia rozpoznali zasięg zainteresowanej społeczności, rozpoczęli dyskusje i udzielili informacji dotyczących celów planowanego przedsięwzięcia.

6. Każda ze Stron zobowiąże właściwe władze publiczne do udostępnienia zainteresowanej społeczności wglądu, na wniosek, jeśli tak przewiduje prawo krajowe, bezpłatnie i natychmiast, jak tylko staną się dostępne, do wszystkich informacji, istotnych dla procesu podejmowania decyzji, o którym mowa w niniejszym artykule, a które są dostępne w trakcie procedury dotyczącej udziału społeczeństwa; nie narusza to prawa Stron do nieujawniania niektórych informacji zgodnie z artykułem 4 ustępy 3 i 4. Istotne informacje, udostępniane bez naruszenia postanowień artykułu 4, obejmują w szczególności:

(a) opis miejsca oraz fizycznej i technicznej charakterystyki planowanego przedsięwzięcia, wliczając w to oszacowanie spodziewanych odpadów i emisji,

(b) opis znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko,

(c) opis przewidzianych środków zmierzających do zapobieżenia lub do redukcji tych oddziaływań, w tym emisji,

(d) streszczenie powyższego w języku nietechnicznym,

(e) zarys ważniejszych wariantów alternatywnych rozważanych przez wnioskodawcę,

(f) zgodnie z krajowym ustawodawstwem, ważniejsze raporty i opinie, będące w posiadaniu władzy publicznej w momencie, gdy zgodnie z ustępem 2 zainteresowana społeczność powinna być poinformowana.

7. Procedury dotyczące udziału społeczeństwa będą pozwalać społeczeństwu na składanie, w formie pisemnej lub, jeśli ma to zastosowanie, na rozprawie publicznej lub przesłuchaniu z udziałem wnioskodawcy, wszelkich uwag, informacji, analiz i opinii, które uważa ono za odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia.

8. Każda ze Stron zapewni, że w decyzjach będą należycie uwzględnione rezultaty uzyskane w wyniku udziału społeczeństwa.

9. Każda ze Stron zapewni, że gdy tylko decyzja zostanie podjęta przez władzę publiczną, społeczeństwo zostanie niezwłocznie o niej poinformowane, zgodnie z odpowiednimi procedurami. Każda ze Stron udostępni społeczeństwu sentencję decyzji wraz z przesłankami i ustaleniami, na których oparto decyzję.

10. Każda ze Stron zapewni, że kiedy władza publiczna zmienia lub uaktualnia warunki prowadzenia przedsięwzięć, o których mowa w ustępie 1, postanowienia ustępów od 2 do 9 niniejszego artykułu będą stosowane *mutatis mutandis* i gdzie będzie to miało zastosowanie.

11. Każda ze Stron będzie, w ramach swojego prawa krajowego, w miarę możliwości odpowiednio stosować postanowienia niniejszego artykułu w odniesieniu do decyzji o wydaniu pozwolenia na zamierzone uwolnienie genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska.

Artykuł 7

Udział społeczeństwa w odniesieniu do planów, programów i wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska

Każda ze Stron podejmie odpowiednie praktyczne lub inne postanowienia, aby społeczeństwo uczestniczyło w przygotowywaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, w ramach przejrzystych i bezstronnych mechanizmów, otrzymując uprzednio niezbędne informacje. W ramach tych mechanizmów stosowany będzie artykuł 6 ustępy 3, 4 i 8. Zakres podmiotowy udziału społeczeństwa określi właściwa władza publiczna, biorąc pod uwagę cele niniejszej konwencji.

Każda ze Stron dołoży starań, aby w odpowiednim zakresie przewidzieć możliwości udziału społeczeństwa w przygotowywaniu wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska.

Artykuł 8

Udział społeczeństwa w przygotowywaniu przepisów wykonawczych lub powszechnie obowiązujących aktów normatywnych

Każda ze Stron będzie starać się promować rzeczywisty udział społeczeństwa, na odpowiednim etapie i gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, w przygotowywaniu przez władze publiczne przepisów wykonawczych i innych powszechnie obowiązujących aktów normatywnych, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. W tym celu podjęte być powinny następujące kroki:

(a) ramy czasowe umożliwiające rzeczywiste uczestnictwo powinny być ustalone,

(b) projekty aktów powinny być opublikowane lub w inny sposób dostępne publicznie, oraz

(c) społeczeństwo powinno mieć możliwość zgłaszania uwag, bezpośrednio lub poprzez reprezentatywne ciała opiniodawcze.

Rezultaty udziału społeczeństwa brane będą pod uwagę tak dalece, jak to jest możliwe.

Artykuł 9

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1. Każda ze Stron zapewni, w ramach krajowego porządku prawnego, że każda osoba, która stwierdzi, że jej żądanie udostępnienia informacji zgodnie z postanowieniami artykułu 4 pozostało nierozpatrzone, niesłusznie odrzucone w całości lub w części, załatwione nieodpowiednio lub w inny sposób potraktowane niezgodnie z postanowieniami tego artykułu, będzie miała dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy.

W sytuacji gdy Strona zapewni takie odwołanie do sądu, umożliwi też takiej osobie dostęp do szybkiej procedury prawnej, bezpłatnej lub niedrogiej, umożliwiającej ponowne rozpatrzenie sprawy przez władzę publiczną lub rewizję przez niezależny i bezstronny organ inny niż sąd.

Ostateczne rozstrzygnięcia regulowane niniejszym ustępem 1 są wiążące dla władzy publicznej posiadającej informacje. Uzasadnienie podaje się pisemnie, przynajmniej wtedy, gdy odmawia się dostępu do informacji na mocy tego ustępu.

2. Każda ze Stron zapewni, w ramach krajowego porządku prawnego, że członkowie zainteresowanej społeczności:

(a) mający wystarczający interes lub, alternatywnie,

(b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeśli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki,

mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innych postanowień niniejszej konwencji.

Określenie tego, co stanowi wystarczający interes oraz naruszenie uprawnień, następuje zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i stosownie do celu, jakim jest przyznanie zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie określonym niniejszą konwencją. Dla osiągnięcia tego, interes organizacji pozarządowej spełniającej wymagania, o których mowa w artykule 2 ustęp 5, uważa się za wystarczający w rozumieniu litery (a). Taką organizację uważa się również za posiadającą uprawnienia mogące być przedmiotem naruszeń w rozumieniu litery (b).

Postanowienia niniejszego ustępu 2 nie wykluczają możliwości istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym i nie mają wpływu na obowiązek wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed skorzystaniem z sądowej procedury odwoławczej, jeżeli taki obowiązek jest przewidziany w prawie krajowym.

3. Dodatkowo i bez naruszania postanowień odnoszących się do procedur odwoławczych, o których mowa w ustępach 1 i 2, każda ze Stron zapewni, że członkowie społeczeństwa spełniający wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym, będą mieli dostęp do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających postanowienia jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska.

4. Dodatkowo i bez naruszania postanowień ustępu 1, procedury, o których mowa powyżej w ustępach 1, 2 i 3, przewidywać będą odpowiednie i prawnie skuteczne środki zaradcze, włączając w to, jeśli okaże się to potrzebne, wstrzymanie wykonania kwestionowanego działania, oraz będą bezstronne, oparte na zasadzie równości, terminowe i niedyskryminacyjne ze względu na koszty. Rozstrzygnięcia regulowane niniejszym artykułem przedstawia się lub dokumentuje w formie pisemnej. Rozstrzygnięcia sądów i, gdziekolwiek to możliwe, innych organów są publicznie dostępne.

5. Dla wsparcia realizacji postanowień niniejszego artykułu każda ze Stron zapewni poinformowanie społeczeństwa o dostępie do administracyjnych lub sądowych środków odwoławczych oraz rozważy stworzenie odpowiedniego mechanizmu udzielania pomocy, aby zlikwidować lub zredukować finansowe i inne ograniczenia dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

Artykuł 10

Spotkania Stron

1. Pierwsze spotkanie Stron będzie zwołane nie później niż w ciągu jednego roku od daty wejścia w życie niniejszej konwencji. Następnie zwykłe spotkania Stron będą odbywać się co najmniej raz na dwa lata, chyba że Strony zdecydują inaczej lub na pisemną prośbę każdej ze Stron, pod warunkiem że w ciągu sześciu miesięcy od zakomunikowania jej wszystkim Stronom przez Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ taka prośba uzyska poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

2. Na swych spotkaniach Strony będą w sposób ciągły dokonywać przeglądu wykonywania niniejszej konwencji, opierając się na okresowych sprawozdaniach przekazywanych przez Strony i, mając to na uwadze, będą:

(a) dokonywać przeglądu polityki oraz prawnych i metodologicznych rozwiązań w odniesieniu do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości, mając na celu dalsze doskonalenie tych rozwiązań,

(b) wymieniać informacje dotyczące doświadczeń w zawieraniu oraz wykonywaniu umów dwu- i wielostronnych oraz innych porozumień mających odniesienie do celów niniejszej konwencji, w których uczestniczy jedna lub więcej Stron,

(c) poszukiwać, gdy okaże się to potrzebne, pomocy odpowiednich organów EKG ONZ, jak również innych kompetentnych organów międzynarodowych i wyspecjalizowanych komitetów we wszystkich sprawach związanych z osiągnięciem celów niniejszej konwencji,

(d) ustanawiać takie organy pomocnicze, jakie okażą się niezbędne,

(e) przygotowywać, gdy to się okaże potrzebne, protokoły do niniejszej konwencji,

(f) rozpatrywać i przyjmować propozycje zmian do niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami artykułu 14,

(g) rozpatrywać i podejmować wszelkie dodatkowe działania, jakie mogą być konieczne dla osiągnięcia celów niniejszej konwencji,

(h) na pierwszym spotkaniu rozpatrzą i przyjmą w drodze porozumienia reguły proceduralne dotyczące swych spotkań oraz spotkań organów pomocniczych,

(i) na pierwszym spotkaniu dokonają przeglądu wykonania postanowień artykułu 5 ustęp 9 i rozważą, jakie kroki są niezbędne dla dalszego rozwoju systemu, o którym mowa w tym ustępie, biorąc pod uwagę rozwój międzynarodowych procesów, w tym rozważą wypracowanie odpowiedniego instrumentu dotyczącego rejestrów lub wykazów powstawania i przemieszczania zanieczyszczeń, który by mógł być załączony do niniejszej konwencji.

3. Spotkanie Stron może, jeśli okaże się to potrzebne, rozważyć ustanowienie, na zasadzie porozumienia, mechanizmów finansowania.

4. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje i Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde Państwo lub regionalna organizacja integracji gospodarczej, uprawnione na mocy artykułu 17 do podpisania niniejszej konwencji, lecz niebędące jej Stroną, jak również każda organizacja międzynarodowa kompetentna w dziedzinach, których dotyczy niniejsza konwencja, są uprawnione do uczestniczenia jako obserwatorzy w spotkaniach Stron.

5. Każda pozarządowa organizacja kompetentna w dziedzinach, których dotyczy niniejsza konwencja, która zawiadomiła Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej o chęci uczestnictwa w tym spotkaniu, jest uprawniona do uczestniczenia jako obserwator, o ile przynajmniej jedna trzecia Stron obecnych na spotkaniu nie sprzeciwi się temu.

6. Dla celów określonych w ustępach 4 i 5 w regułach proceduralnych, o których mowa powyżej w ustępie 2 (h), określi się praktyczne szczegóły procedury dopuszczania do uczestnictwa i inne związane z tym warunki.

Artykuł 11

Prawo głosowania

1. Z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2 każda ze Stron niniejszej konwencji ma prawo do jednego głosu.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w sprawach podlegających ich właściwości, będą miały prawo do głosowania ilością głosów równą liczbie ich państw członkowskich, które są Stronami niniejszej konwencji. Organizacje te nie mogą korzystać z prawa do głosowania, jeżeli ich państwa członkowskie korzystają ze swego prawa do głosowania i odwrotnie.

Artykuł 12

Sekretariat

Sekretarz Wykonawczy Europejskiej Komisji Gospodarczej będzie spełniał następujące funkcje sekretariatu:

(a) zwoływanie i przygotowywanie spotkań Stron,

(b) przekazywanie Stronom sprawozdań i innych informacji otrzymywanych zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji,

(c) wszelkie inne funkcje, które mogą określić Strony.

Artykuł 13

Załączniki

Załączniki do niniejszej konwencji stanowią jej integralną część.

Artykuł 14

Poprawki do konwencji

1. Każda ze Stron może zaproponować poprawki do niniejszej konwencji.

2. Tekst proponowanej poprawki do niniejszej konwencji przedkłada się na piśmie Sekretarzowi Wykonawczemu Europejskiej Komisji Gospodarczej, który przekaże go wszystkim Stronom co najmniej na dziewięćdziesiąt dni przed spotkaniem Stron, na którym będzie proponowane ich przyjęcie.

3. Strony podejmą wszystkie wysiłki, aby przyjęcie proponowanych poprawek do niniejszej konwencji odbywało się drogą porozumienia. Jeżeli jednak wszystkie środki dla osiągnięcia porozumienia zostaną wyczerpane i nie osiągnie się zgodnego stanowiska, to wyjątkowo poprawka może zostać przyjęta większością trzech czwartych głosów Stron obecnych i głosujących.

4. Poprawki do niniejszej konwencji, przyjęte zgodnie z postanowieniami ustępu 3, zostaną przekazane przez Depozytariusza wszystkim Stronom dla ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia. Poprawki do konwencji inne niż dotyczące załącznika wejdą w życie dla Stron, które je ratyfikowały, przyjęły lub zatwierdziły, dziewięćdziesiątego dnia po otrzymaniu przez Depozytariusza zawiadomienia o ich ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez co najmniej trzy czwarte Stron. W późniejszym terminie, dla pozostałych Stron, wejdą one w życie w dziewięćdziesiąt dni po przedłożeniu przez nie dokumentów o ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu poprawek.

5. Każda ze Stron, która nie jest w stanie przyjąć poprawki do załącznika do niniejszej konwencji, zawiadamia o tym na piśmie Depozytariusza w ciągu dwunastu miesięcy od przekazania wiadomości o przyjęciu. Depozytariusz bez zwłoki powiadamia wszystkie Strony o każdym takim otrzymanym zawiadomieniu. Strona może w każdej chwili zastąpić takie zawiadomienie zgłoszeniem przyjęcia i po złożeniu u Depozytariusza dokumentu potwierdzającego przyjęcie poprawki do takiego załącznika poprawki stają się obowiązujące dla tej Strony.

6. Po upływie dwunastu miesięcy od przekazania przez Depozytariusza, zgodnie z ustępem 4, poprawka do załącznika staje się obowiązująca dla tych Stron, które nie przekazały zawiadomienia Depozytariuszowi zgodnie z postanowieniami ustępu 5, pod warunkiem że nie więcej niż jedna trzecia Stron przekazała takie zawiadomienie.

7. Dla celów niniejszego artykułu termin „Strony obecne i głosujące" oznacza Strony obecne i oddające głos „za" lub „przeciw".

Artykuł 15

Przegląd przestrzegania

Spotkanie Stron ustanowi, na zasadzie porozumienia, dobrowolny mechanizm o charakterze niespornym, niesądowym i doradczym, dla przeglądu przestrzegania postanowień niniejszej konwencji. Mechanizm ten powinien zawierać możliwość rozpatrywania powiadomień od społeczeństwa w sprawach związanych z niniejszą konwencją.

Artykuł 16

Rozstrzyganie sporów

1. W razie powstania sporu pomiędzy dwoma lub więcej Stronami, dotyczącego wykładni lub stosowania niniejszej konwencji, będą one poszukiwać rozwiązania w drodze negocjacji lub za pomocą jakiegokolwiek innego sposobu rozstrzygania sporów, uzgodnionego przez strony w sporze.

2. Przy podpisywaniu, ratyfikacji, zatwierdzeniu, przyjęciu lub przystąpieniu do niniejszej konwencji Strona może oświadczyć na piśmie Depozytariuszowi, że dla sporów nierozwiązanych zgodnie z postanowieniami ustępu 1 niniejszego artykułu przyjmuje ona jeden lub oba z następujących sposobów rozstrzygania sporów jako obowiązujące w stosunku do każdej Strony przyjmującej takie samo zobowiązanie:

(a) przedłożenie sporu Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości,

(b) arbitraż zgodnie z procedurą ustaloną w załączniku II.

3. Jeżeli strony sporu zgodziły się na obydwa sposoby rozstrzygania sporów, o których mowa w ustępie 2 niniejszego artykułu, spór może zostać poddany tylko Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości, chyba że strony uzgodnią inaczej.

Artykuł 17

Podpisanie

Niniejsza konwencja będzie otwarta do podpisu w Aarhus (Dania) 25 czerwca 1998 r., a następnie do 21 grudnia 1998 r. w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dla państw członkowskich Europejskiej Komisji Gospodarczej, jak również dla państw posiadających status doradczy w Europejskiej Komisji Gospodarczej stosownie do postanowień ustępów 8 i 11 rezolucji Rady Gospodarczo-Społecznej nr 36 (IV) z 28 marca 1947 r., oraz regionalnych organizacji integracji gospodarczej utworzonych przez państwa członkowskie Europejskiej Komisji Gospodarczej, którym państwa członkowskie przekazały kompetencje w sprawach regulowanych niniejszą konwencją, włączając w to kompetencję do zawierania umów w tych sprawach.

Artykuł 18

Depozytariusz

Funkcję Depozytariusza niniejszej konwencji pełni Sekretarz Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 19

Ratyfikacja, zatwierdzenie, przyjęcie lub przystąpienie

1. Niniejsza konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez Państwa-Sygnatariuszy lub regionalne organizacje integracji gospodarczej.

2. Niniejsza konwencja będzie otwarta dla przystąpienia od 22 grudnia 1998 r. przez państwa i organizacje, o których mowa w artykule 17.

3. Każde inne państwo, niewymienione w ustępie 2, które jest członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych, może przystąpić do konwencji po przyjęciu przez Spotkanie Stron.

4. Każda z organizacji, o których mowa w artykule 17, stająca się Stroną niniejszej konwencji, a której żadne z państw członkowskich nie jest Stroną, przyjmuje na siebie wszystkie zobowiązania wynikające z niniejszej konwencji. W przypadku organizacji, której jedno lub więcej państw członkowskich jest Stroną niniejszej konwencji, organizacja i jej państwa członkowskie zdecydują o podziale odpowiedzialności za wypełnienie zobowiązań wynikających z niniejszej konwencji. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie mogą równocześnie korzystać z uprawnień wynikających z niniejszej konwencji.

5. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, o których mowa w artykule 17, w swoich dokumentach dotyczących ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia określają zakres swoich kompetencji odnośnie do spraw regulowanych niniejszą konwencją. Organizacje te informują Depozytariusza o każdej istotnej zmianie w zakresie ich kompetencji.

Artykuł 20

Wejście w życie

1. Niniejsza konwencja wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia od dnia złożenia szesnastego dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie.

2. Dla potrzeb ustępu 1 żadnego dokumentu złożonego przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie zalicza się jako dodatkowego w stosunku do złożonych przez państwa członkowskie takiej organizacji.

3. Dla każdego państwa lub organizacji, o których mowa w artykule 16, które ratyfikują, przyjmą lub zatwierdzą niniejszą konwencję albo też przystąpią do niej po złożeniu szesnastego dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie, konwencja wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia po dniu złożenia przez to państwo lub organizację dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie.

Artykuł 21

Wypowiedzenie

W każdym czasie, po upływie trzech lat od chwili wejścia w życie niniejszej konwencji w odniesieniu do danej Strony, Strona ta może wypowiedzieć konwencję poprzez złożenie Depozytariuszowi pisemnego zawiadomienia. Każde takie wypowiedzenie stanie się skuteczne dziewięćdziesiątego dnia od dnia otrzymania wypowiedzenia przez Depozytariusza.

Artykuł 22

Teksty autentyczne

Oryginał niniejszej konwencji, którego teksty angielski, francuski i rosyjski są jednakowo autentyczne, będzie złożony u Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie w tym celu upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Aarhus (Dania) dnia 25 czerwca 1998 r.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik I

Lista przedsięwzięć, o których mowa w artykule 6 ustęp 1 (a)

1. Sektor energetyczny:

- Rafinerie ropy naftowej i gazu ziemnego;
- Instalacje do gazyfikacji i skraplania;
- Elektrownie termiczne i inne instalacje spalające o mocy wejściowej 50 megawatów i więcej;
- Piece koksownicze;
- Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe, łącznie z demontażem i likwidacją takich elektrowni lub reaktorów [1] (z wyjątkiem instalacji badawczych do produkcji i konwersji materiałów rozszczepialnych i paliworodnych, których maksymalna moc nie przekracza 1 kW ciągłego ładunku termicznego);
- Instalacje do wtórnego przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego;
- Instalacje przeznaczone:
  - do produkcji lub wzbogacania paliwa jądrowego;
  - do przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego lub odpadów wysoko radioaktywnych;
  - do ostatecznego usuwania napromieniowanego paliwa jądrowego;
  - wyłącznie do ostatecznego usuwania odpadów jądrowych;
  - wyłącznie do składowania (planowanego na ponad 10 lat) napromieniowanego paliwa jądrowego i odpadów radioaktywnych w miejscu innym niż miejsce produkcji.

2. Produkcja i obróbka metali:

- Instalacje do prażenia lub spiekania rud metali (łącznie z rudą siarczkową);
- Instalacje do produkcji surówki stalowej (wytop pierwotny lub wtórny), w tym odlewnictwo ciągłe, o wydajności ponad 2,5 tony na godzinę;
- Instalacje do przetwarzania metali żelaznych:
  (i) walcownie na gorąco o wydajności ponad 20 ton stali surowej na godzinę;
  (ii) kuźnie z młotami, których moc przekracza 50 kilodżuli na młot, w których użyta moc cieplna przekracza 20 MW;
  (iii) stosowanie ochronnych stopowych pokryć metalicznych o wsadzie ponad 2 tony surowej stali na godzinę;
- Odlewnie metali żelaznych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 20 ton;
- Instalacje:
  (i) do produkcji surowych metali nieżelaznych z rud, koncentratów lub surowców wtórnych w procesach metalurgicznych, chemicznych lub elektrolitycznych;
  (ii) do produkcji hutniczej, w tym do wytwarzania stopów, metali nieżelaznych, łącznie z produktami z odzysku (rafinacja, odlewanie itp.), o dobowej wydolności przetopu ponad 4 tony w przypadku ołowiu i kadmu lub 20 ton w przypadku wszystkich innych metali;
- Instalacje do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów elektrolitycznych lub chemicznych tam, gdzie objętość kadzi produkcyjnych przekracza 30 m^3.

3. Przemysł mineralny:

- Instalacje do produkcji klinkieru cementowego w piecach obrotowych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 500 ton lub wapna w piecach obrotowych o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton lub w innych piecach o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton;
- Instalacje do produkcji azbestu oraz wytwarzania produktów na bazie azbestu;
- Instalacje do wytwarzania szkła, w tym włókien szklanych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton;
- Instalacje do topienia substancji mineralnych, w tym do produkcji włókien mineralnych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton;
- Instalacje do wytwarzania produktów ceramicznych metodą wypalania, a w szczególności dachówki, cegły, cegły ogniotrwałej, płytek, wyrobów kamionkowych lub porcelany, o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 75 ton i/lub pojemności pieca ponad 4 m^3 oraz gęstości ustawienia produktu w piecu ponad 300 kg/m^3.

4. Przemysł chemiczny:

Termin produkcja, w rozumieniu poszczególnych kategorii zawartych w niniejszym ustępie, oznacza

[1] Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe przestają być takimi instalacjami z chwilą, gdy całe paliwo jądrowe i inne elementy skażone radioaktywnie zostaną na stałe usunięte z miejsca instalacji.

produkcję na skalę przemysłową poprzez chemiczne przetwarzanie substancji lub grup substancji wymienionych w literach od (a) do (g):

(a) Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów organicznych, takich jak:

(i) Węglowodory proste (liniowe lub cykliczne, nasycone lub nienasycone, alifatyczne lub aromatyczne);

(ii) Węglowodory zawierające tlen, takie jak alkohole, aldehydy, ketony, kwasy karboksylowe, estry, octany, etery, nadtlenki, żywice epoksydowe;

(iii) Siarkowe pochodne węglowodorów;

(iv) Azotowe pochodne węglowodorów, takie jak aminy, amidy, związki azotawe, nitrozwiązki lub azotany, nitryle, cyjaniany, izocyjaniany;

(v) Fosforowe pochodne węglowodorów;

(vi) Chlorowcowe pochodne węglowodorów;

(vii) Związki organometaliczne;

(viii) Podstawowe materiały z tworzyw sztucznych (polimery, włókna syntetyczne i włókna celulozowe);

(ix) Gumy syntetyczne;

(x) Barwniki i pigmenty;

(xi) Środki powierzchniowo czynne.

(b) Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów nieorganicznych, takich jak:

(i) Gazy, takie jak amoniak, chlor lub chlorowodór, fluor lub fluorowodór, tlenki węgla, wodór, dwutlenek siarki, tlenochlorek węgla;

(ii) Kwasy, takie jak kwas chromowy, kwas fluorowodorowy, kwas fosforowy, oleum, kwas siarkawy;

(iii) Zasady, takie jak wodorotlenek amonowy, wodorotlenek potasowy, wodorotlenek sodowy;

(iv) Sole, takie jak chlorek amonowy, chloran potasowy, węglan potasowy, węglan sodowy, nadboran, azotan srebrowy;

(v) Niemetale, tlenki metali lub inne organiczne związki nieorganiczne, takie jak węglik wapniowy, krzem, węglik krzemowy;

(c) Instalacje chemiczne do produkcji nawozów sztucznych na bazie fosforu, azotu lub potasu (nawozy proste lub wieloskładnikowe);

(d) Instalacje chemiczne do produkcji podstawowych środków ochrony roślin i biocydy;

(e) Instalacje wykorzystujące procesy chemiczne lub biologiczne do produkcji podstawowych produktów farmaceutycznych;

(f) Instalacje chemiczne do produkcji materiałów wybuchowych;

(g) Instalacje chemiczne, w których wykorzystywane jest przetwarzanie chemiczne lub biologiczne do produkcji proteinowych dodatków do żywności, środków fermentacyjnych i innych substancji proteinowych.

5. Gospodarka odpadami:

- Instalacje do spalania, odzysku, oczyszczania lub usuwania do ziemi odpadów niebezpiecznych;
- Instalacje do spalania odpadów komunalnych o wydajności ponad 3 tony na godzinę;
- Instalacje do usuwania odpadów innych niż niebezpieczne o wydajności ponad 50 ton na godzinę;
- Składowiska odpadów odbierające ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton, z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych.

6. Oczyszczalnie ścieków o wydajności ponad 150 000 równoważnika zaludnienia.

7. Zakłady przemysłowe do:

(a) Produkcji masy celulozowo-papierniczej z drewna lub z podobnych materiałów włóknistych;

(b) Produkcji papieru i tektury, o zdolności produkcyjnej ponad 20 ton na dobę.

8. (a) Budowa dalekobieżnych linii kolejowych oraz portów lotniczych[2)] z głównym pasem startowym o długości 2 100 m i dłuższym;

(b) Budowa dróg samochodowych i autostrad[3)];

(c) Budowa nowej drogi o czterech i więcej pasmach ruchu lub zmiana linii drogi, lub poszerzenie istniejącej drogi o dwóch i mniej pasmach ruchu, tak aby zapewnić cztery lub więcej pasm ruchu, jeżeli ciągła długość odcinka nowej drogi lub zmiany linii drogi lub drogi poszerzanej będzie wynosiła 10 km i więcej.

9. (a) Śródlądowe drogi wodne i porty dla śródlądowego ruchu wodnego, które umożliwiają ruch statków o wyporności ponad 1 350 ton;

(b) Porty handlowe, pirsy do załadunku i rozładunku połączone z portami lądowymi i zewnętrznymi (z wyjątkiem pirsów promowych), które mogą przyjmować statki o wyporności ponad 1 350 ton.

---

2) W rozumieniu niniejszej konwencji „port lotniczy" oznacza port lotniczy, który odpowiada definicji określonej w Konwencji chicagowskiej z 1944 r. powołującej Międzynarodową Organizację Lotnictwa Cywilnego (International Civil Aviation Organization — Aneks 14).

3) W rozumieniu niniejszej konwencji „autostrada" oznacza drogę samochodową, która odpowiada definicji określonej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych arteriach komunikacyjnych (European Agreement on Main International Traffic Arteries) z 15 listopada 1975 r.

10. Programy wydobywania wód gruntowych lub programy sztucznego przetaczania wód gruntowych tam, gdzie roczna objętość wydobywanych lub przetaczanych wód jest równoważna lub przekracza 10 milionów metrów sześciennych.

11. (a) Prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie celem tego transferu jest zapobieganie ewentualnym niedoborom wody i gdzie objętość transferowanej wody przekracza 100 milionów metrów sześciennych rocznie;

(b) We wszystkich innych przypadkach, prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie przepływ wieloletni w zlewni poboru wody przekracza 2 000 milionów metrów sześciennych rocznie i gdzie objętość przemieszczanej wody przekracza 5% tego przepływu.

Z obydwu powyższych przypadków wykluczony jest transfer wody do picia rurociągami.

12. Wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego do celów komercyjnych tam, gdzie wydobywana objętość przekracza 500 ton na dobę w przypadku ropy naftowej i 500 000 metrów sześciennych na dobę w przypadku gazu.

13. Zapory i inne instalacje służące do powstrzymywania lub stałego przechowywania wody tam, gdzie nowa lub dodatkowa objętość wody powstrzymywanej lub przechowywanej przekracza 10 milionów metrów sześciennych.

14. Rurociągi do transportu gazu, ropy naftowej lub chemikaliów o średnicy powyżej 80 mm i długości powyżej 40 km.

15. Instalacje do intensywnej hodowli drobiu i świń o liczbie większej niż:

(a) 40 000 miejsc w przypadku drobiu;

(b) 2 000 miejsc do produkcji świń (powyżej 30 kg) lub

(c) 750 miejsc dla loch.

16. Kamieniołomy i górnictwo odkrywkowe tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobycia przekracza 25 hektarów, lub wydobywanie torfu tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobycia przekracza 150 hektarów.

17. Budowa napowietrznych elektrycznych linii energetycznych o napięciu 220 kV i więcej oraz o długości większej niż 15 km.

18. Instalacje do przechowywania ropy naftowej, produktów petrochemicznych lub chemicznych o pojemności 200 000 ton lub więcej.

19. Inne rodzaje działalności:

- Zakłady wstępnej obróbki (operacje takie jak płukanie, bielenie, merceryzacja) lub barwienia włókien albo tekstyliów tam, gdzie wydajność obróbki przekracza 10 ton na dobę;
- Zakłady garbowania skór zwierzęcych i innych tam, gdzie wydajność przerobu przekracza 12 ton wykończonego produktu na dobę;
- (a) Rzeźnie o dobowej wydajności tusz powyżej 50 ton na dobę;

  (b) Procesy obróbki i przetwarzania mające na celu wytwarzanie produktów żywnościowych z:

  (i) surowców zwierzęcych (innych niż mleko) o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 75 ton;

  (ii) surowców roślinnych o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 300 ton (wartość przeciętna w stosunku kwartalnym);

  (c) Oczyszczanie i przetwarzanie mleka, przy ilości uzyskiwanego mleka większej niż 200 ton na dobę (wartość przeciętna w stosunku rocznym);
- Instalacje do usuwania lub recyklingu tusz zwierzęcych i odpadów zwierzęcych o wydajności przetwarzania ponad 10 ton na dobę;
- Instalacje do powierzchniowego oczyszczania substancji, obiektów lub produktów z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, w szczególności do wykańczania powierzchniowego, drukowania, powlekania, odtłuszczania, impregnacji wodoodpornej, sortowania według wymiarów, malowania, czyszczenia lub impregnowania, o wydajności przerobowej powyżej 150 kg na godzinę lub powyżej 200 ton rocznie;
- Instalacje do produkcji elektrod węglowych (trudno palnego węgla) lub elektrografitu poprzez spopielanie lub grafityzację.

20. Wszelka działalność nieujęta w ustępach 1—19 tam, gdzie w ramach procedur oceny wpływu na środowisko, z mocy krajowego porządku prawnego, przewidziany jest udział społeczeństwa.

21. Postanowienia artykułu 6 ustęp 1 (a) niniejszej konwencji nie stosuje się do żadnego z wyżej wymienionych przedsięwzięć w przypadku podejmowania ich wyłącznie lub głównie w celu badania, opracowania i testowania nowych metod lub produktów przez mniej niż dwa lata, chyba że mogłyby one spowodować znaczny ujemny wpływ na środowisko lub zdrowie.

22. Wszelkie zmiany lub poszerzenie zakresu działalności tam, gdzie takie zmiany lub poszerzenie zakresu spełnia kryteria lub wartości progowe ustanowione w niniejszym załączniku, podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 (a) niniejszej konwencji. Wszelkie inne zmiany lub poszerzenie zakresu działalności podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 (b) konwencji.

Załącznik II

Arbitraż

1. W przypadku poddania sporu arbitrażowi, stosownie do artykułu 16 ustęp 2 niniejszej konwencji, strona lub strony zawiadamiają sekretariat o przedmiocie arbitrażu, wskazując w szczególności artykuły niniejszej konwencji, których interpretacja lub zastosowanie jest przedmiotem sporu. Sekretariat przekaże otrzymaną informację wszystkim Stronom niniejszej konwencji.

2. Trybunał arbitrażowy będzie się składał z trzech członków. Zarówno strona lub strony skarżące, jak i inna strona lub strony w sporze, wyznaczą po jednym arbitrze. Dwóch wyznaczonych w ten sposób arbitrów mianuje wspólnie trzeciego arbitra, który będzie przewodniczącym trybunału arbitrażowego. Przewodniczący trybunału arbitrażowego nie może być obywatelem strony biorącej udział w sporze, ani jego miejsce stałego pobytu nie może znajdować się na terytorium żadnej z tych stron, nie może być związany w żadnym charakterze z przedmiotem sporu.

3. Jeżeli przewodniczący trybunału arbitrażowego nie został wyznaczony w ciągu dwóch miesięcy od wyznaczenia drugiego arbitra, Sekretarz Wykonawczy Europejskiej Komisji Gospodarczej, na prośbę jednej ze stron sporu, mianuje przewodniczącego w ciągu następnych dwóch miesięcy.

4. Jeżeli jedna ze stron w sporze nie wyznaczy arbitra w ciągu dwóch miesięcy od przyjęcia zawiadomienia, druga strona może poinformować o tym Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej, który wyznaczy przewodniczącego trybunału arbitrażowego w ciągu następnych dwóch miesięcy. Po nominacji przewodniczącego trybunału arbitrażowego poprosi stronę, która nie wyznaczyła arbitra, o zrobienie tego w ciągu dwóch miesięcy. Po tym okresie poinformuje on o braku arbitra Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej, który dokona tej nominacji w ciągu następnych dwóch miesięcy.

5. Trybunał arbitrażowy wydaje decyzje zgodnie z międzynarodowym prawem oraz w zgodzie z postanowieniami niniejszej konwencji.

6. Każdy trybunał arbitrażowy ustanowiony na mocy niniejszych postanowień sformułuje własne przepisy proceduralne.

7. Decyzje trybunału arbitrażowego, dotyczące zarówno spraw proceduralnych, jak i przedmiotu sporu, będą podejmowane większością głosów jego członków.

8. Trybunał może zastosować wszelkie odpowiednie środki dla ustalenia faktów.

9. Strony sporu będą ułatwiać pracę trybunału arbitrażowego oraz, wykorzystując wszelkie środki znajdujące się w ich dyspozycji, w szczególności:

(a) będą dostarczały wszelkich stosownych dokumentów, wymagań i informacji oraz

(b) umożliwią mu, jeśli to będzie konieczne, powoływanie świadków lub ekspertów oraz uzyskiwanie ich świadectwa.

10. Strony i arbitrzy są zobowiązani przestrzegać poufności każdej informacji, którą otrzymają poufnie w czasie przewodu trybunału arbitrażowego.

11. Trybunał arbitrażowy może, na żądanie jednej ze stron, zalecić przejściowe środki ochrony.

12. Jeżeli jedna ze stron w sporze nie zjawi się przed trybunałem arbitrażowym lub nie zdoła obronić swojej racji, druga strona może zażądać, aby trybunał arbitrażowy kontynuował przewód i przedstawił decyzję końcową. Nieobecność strony lub niepowodzenie strony w obronie swojej racji nie będzie stanowić przeszkody dla przewodu. Trybunał arbitrażowy przed przedstawieniem decyzji końcowej musi upewnić się, że skarga jest właściwie uzasadniona w świetle faktów i prawa.

13. Trybunał arbitrażowy może wysłuchać i uznać skargi przeciwne powstające bezpośrednio z przedmiotu sporu.

14. Wydatki trybunału arbitrażowego, włącznie z wynagrodzeniem jego członków, będą ponosić strony sporu w równych częściach, jeżeli trybunał nie określi tego inaczej z powodu szczególnych okoliczności sprawy. Trybunał będzie prowadził zapisy wszystkich wydatków i sporządzi dla stron na ten temat komunikat końcowy.

15. Każda ze Stron niniejszej konwencji, która może wykazywać zainteresowanie o charakterze prawnym przedmiotem sporu i której może dotyczyć decyzja w sprawie sporu, może za zgodą trybunału interweniować w czasie przewodu.

16. Trybunał arbitrażowy wyda wyrok w ciągu pięciu miesięcy od daty jego powołania, jeżeli nie uzna za konieczne rozszerzenia limitu czasu na okres nieprzekraczający pięciu miesięcy.

17. Wyrok trybunału arbitrażowego powinien podać uzasadnienie. Wyrok jest ostateczny i wiążący dla wszystkich stron sporu. Trybunał arbitrażowy przekaże wyrok stronom sporu oraz sekretariatowi. Sekretariat ma przekazać otrzymaną informację wszystkim Stronom niniejszej konwencji.

18. Każdy spór, który może powstać pomiędzy Umawiającymi się Stronami, dotyczący interpretacji lub wykonania wyroku końcowego, może być przedłożony przez każdą Umawiającą się Stronę trybunałowi arbitrażowemu, który wydał decyzję, lub, jeżeli ten ostatni nie jest osiągalny, innemu trybunałowi utworzonemu w tym celu w sposób, w jaki został powołany pierwszy.

CONVENTION ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION IN DECISION-MAKING AND ACCESS TO JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS

PREAMBLE

The Parties to this Convention,

Recalling principle 1 of the Stockholm Declaration on the Human Environment,

Recalling also principle 10 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recalling further General Assembly resolutions 37/7 of 28 October 1982 on the World Charter for Nature and 45/94 of 14 December 1990 on the need to ensure a healthy environment for the well-being of individuals,

Recalling the European Charter on Environment and Health adopted at the First European Conference on Environment and Health of the World Health Organization in Frankfurt-am-Main, Germany, on 8 December 1989,

Affirming the need to protect, preserve and improve the state of the environment and to ensure sustainable and environmentally sound development,

Recognizing that adequate protection of the environment is essential to human well-being and the enjoyment of basic human rights, including the right to life itself,

Recognizing also that every person has the right to live in an environment adequate to his or her health and well-being, and the duty, both individually and in association with others, to protect and improve the environment for the benefit of present and future generations,

Considering that, to be able to assert this right and observe this duty, citizens must have access to information, be entitled to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters, and acknowledging in this regard that citizens may need assistance in order to exercise their rights,

Recognizing that, in the field of the environment, improved access to information and public participation in decision-making enhance the quality and the implementation of decisions, contribute to public awareness of environmental issues, give the public the opportunity to express its concerns and enable public authorities to take due account of such concerns,

Aiming thereby to further the accountability of and transparency in decision-making and to strengthen public support for decisions on the environment,

Recognizing the desirability of transparency in all branches of government and inviting legislative bodies to implement the principles of this Convention in their proceedings,

Recognizing also that the public needs to be aware of the procedures for participation in environmental decision-making, have free access to them and know how to use them,

Recognizing further the importance of the respective roles that individual citizens, non-governmental organizations and the private sector can play in environmental protection,

Desiring to promote environmental education to further the understanding of the environment and sustainable development and to encourage widespread public awareness of, and participation in, decisions affecting the environment and sustainable development,

Noting, in this context, the importance of making use of the media and of electronic or other, future forms of communication,

Recognizing the importance of fully integrating environmental considerations in governmental decision-making and the consequent need for public authorities to be in possession of accurate, comprehensive and up-to-date environmental information,

Acknowledging that public authorities hold environmental information in the public interest,

Concerned that effective judicial mechanisms should be accessible to the public, including organizations, so that its legitimate interests are protected and the law is enforced,

Noting the importance of adequate product information being provided to consumers to enable them to make informed environmental choices,

Recognizing the concern of the public about the deliberate release of genetically modified organisms into the environment and the need for increased transparency and greater public participation in decision-making in this field,

Convinced that the implementation of this Convention will contribute to strengthening democracy in the region of the United Nations Economic Commission for Europe (ECE),

Conscious of the role played in this respect by ECE and recalling, *inter alia*, the ECE Guidelines on Access to Environmental Information and Public Participation in

Environmental Decision-making endorsed in the Ministerial Declaration adopted at the Third Ministerial Conference "Environment for Europe" in Sofia, Bulgaria, on 25 October 1995,

Bearing in mind the relevant provisions in the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and the Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents and the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, both done at Helsinki on 17 March 1992, and other regional conventions,

Conscious that the adoption of this Convention will have contributed to the further strengthening of the "Environment for Europe" process and to the results of the Fourth Ministerial Conference in Aarhus, Denmark, in June 1998,

Have agreed as follows:

Article 1

OBJECTIVE

In order to contribute to the protection of the right of every person of present and future generations to live in an environment adequate to his or her health and well-being, each Party shall guarantee the rights of access to information, public participation in decision-making, and access to justice in environmental matters in accordance with the provisions of this Convention.

Article 2

DEFINITIONS

For the purposes of this Convention,

1. "Party" means, unless the text otherwise indicates, a Contracting Party to this Convention;

2. "Public authority" means:

(*a*) Government at national, regional and other level;

(*b*) Natural or legal persons performing public administrative functions under national law, including specific duties, activities or services in relation to the environment;

(*c*) Any other natural or legal persons having public responsibilities or functions, or providing public services, in relation to the environment, under the control of a body or person falling within subparagraphs (*a*) or (*b*) above;

(*d*) The institutions of any regional economic integration organization referred to in article 17 which is a Party to this Convention.

This definition does not include bodies or institutions acting in a judicial or legislative capacity;

3. "Environmental information" means any information in written, visual, aural, electronic or any other material form on:

(*a*) The state of elements of the environment, such as air and atmosphere, water, soil, land, landscape and natural sites, biological diversity and its components, including genetically modified organisms, and the interaction among these elements;

(*b*) Factors, such as substances, energy, noise and radiation, and activities or measures, including administrative measures, environmental agreements, policies, legislation, plans and programmes, affecting or likely to affect the elements of the environment within the scope of subparagraph (*a*) above, and cost-benefit and other economic analyses and assumptions used in environmental decision-making;

(*c*) The state of human health and safety, conditions of human life, cultural sites and built structures, inasmuch as they are or may be affected by the state of the elements of the environment or, through these elements, by the factors, activities or measures referred to in subparagraph (*b*) above;

4. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;

5. "The public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in, the environmental decision-making; for the purposes of this definition, non-governmental organizations promoting environmental protection and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest.

Article 3

GENERAL PROVISIONS

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other measures, including measures to achieve compatibility between the provisions implementing the information, public participation and access-to-justice provisions in this Convention, as well as proper enforcement measures, to establish and maintain a clear, transparent and consistent framework to implement the provisions of this Convention.

2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in seeking access to information, in facilitating participation in decision-making and in seeking access to justice in environmental matters.

3. Each Party shall promote environmental education and environmental awareness among the public, especially on how to obtain access to information, to participate in decision-making and to obtain access to justice in environmental matters.

4. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental protection and ensure

that its national legal system is consistent with this obligation.

5. The provisions of this Convention shall not affect the right of a Party to maintain or introduce measures providing for broader access to information, more extensive public participation in decision-making and wider access to justice in environmental matters than required by this Convention.

6. This Convention shall not require any derogation from existing rights of access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters.

7. Each Party shall promote the application of the principles of this Convention in international environmental decision-making processes and within the framework of international organizations in matters relating to the environment.

8. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Convention shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.

9. Within the scope of the relevant provisions of this Convention, the public shall have access to information, have the possibility to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Article 4

ACCESS TO ENVIRONMENTAL INFORMATION

1. Each Party shall ensure that, subject to the following paragraphs of this article, public authorities, in response to a request for environmental information, make such information available to the public, within the framework of national legislation, including, where requested and subject to subparagraph (*b*) below, copies of the actual documentation containing or comprising such information:

(*a*) Without an interest having to be stated;

(*b*) In the form requested unless:

(i) It is reasonable for the public authority to make it available in another form, in which case reasons shall be given for making it available in that form; or

(ii) The information is already publicly available in another form.

2. The environmental information referred to in paragraph 1 above shall be made available as soon as possible and at the latest within one month after the request has been submitted, unless the volume and the complexity of the information justify an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

3. A request for environmental information may be refused if:

(*a*) The public authority to which the request is addressed does not hold the environmental information requested;

(*b*) The request is manifestly unreasonable or formulated in too general a manner; or

(*c*) The request concerns material in the course of completion or concerns internal communications of public authorities where such an exemption is provided for in national law or customary practice, taking into account the public interest served by disclosure.

4. A request for environmental information may be refused if the disclosure would adversely affect:

(*a*) The confidentiality of the proceedings of public authorities, where such confidentiality is provided for under national law;

(*b*) International relations, national defence or public security;

(*c*) The course of justice, the ability of a person to receive a fair trial or the ability of a public authority to conduct an enquiry of a criminal or disciplinary nature;

(*d*) The confidentiality of commercial and industrial information, where such confidentiality is protected by law in order to protect a legitimate economic interest. Within this framework, information on emissions which is relevant for the protection of the environment shall be disclosed;

(*e*) Intellectual property rights;

(*f*) The confidentiality of personal data and/or files relating to a natural person where that person has not consented to the disclosure of the information to the public, where such confidentiality is provided for in national law;

(*g*) The interests of a third party which has supplied the information requested without that party being under or capable of being put under a legal obligation to do so, and where that party does not consent to the release of the material; or

(*h*) The environment to which the information relates, such as the breeding sites of rare species.

The aforementioned grounds for refusal shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and taking into account whether the information requested relates to emissions into the environment.

5. Where a public authority does not hold the environmental information requested, this public authority shall, as promptly as possible, inform the applicant of the public authority to which it believes it is possible to apply for the information requested or transfer the request to that authority and inform the applicant accordingly.

6. Each Party shall ensure that, if information exempted from disclosure under paragraphs 3 (*c*) and 4 above can be separated out without prejudice to the confidentiality of the information exempted, public authorities make available the remainder of the environmental information that has been requested.

7. A refusal of a request shall be in writing if the request was in writing or the applicant so requests. A refusal shall state the reasons for the refusal and give information on access to the review procedure provided for in accordance with article 9. The refusal shall be made as soon as possible and at the latest within one month, unless the complexity of the information justifies an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

8. Each Party may allow its public authorities to make a charge for supplying information, but such charge shall not exceed a reasonable amount. Public authorities intending to make such a charge for supplying information shall make available to applicants a schedule of charges which may be levied, indicating the circumstances in which they may be levied or waived and when the supply of information is conditional on the advance payment of such a charge.

Article 5

COLLECTION AND DISSEMINATION OF ENVIRONMENTAL INFORMATION

1. Each Party shall ensure that:

(*a*) Public authorities possess and update environmental information which is relevant to their functions;

(*b*) Mandatory systems are established so that there is an adequate flow of information to public authorities about proposed and existing activities which may significantly affect the environment;

(*c*) In the event of any imminent threat to human health or the environment, whether caused by human activities or due to natural causes, all information which could enable the public to take measures to prevent or mitigate harm arising from the threat and is held by a public authority is disseminated immediately and without delay to members of the public who may be affected.

2. Each Party shall ensure that, within the framework of national legislation, the way in which public authorities make environmental information available to the public is transparent and that environmental information is effectively accessible, *inter alia*, by:

(*a*) Providing sufficient information to the public about the type and scope of environmental information held by the relevant public authorities, the basic terms and conditions under which such information is made available and accessible, and the process by which it can be obtained;

(*b*) Establishing and maintaining practical arrangements, such as:

(i) Publicly accessible lists, registers or files;

(ii) Requiring officials to support the public in seeking access to information under this Convention; and

(iii) The identification of points of contact; and

(*c*) Providing access to the environmental information contained in lists, registers or files as referred to in subparagraph (*b*) (i) above free of charge.

3. Each Party shall ensure that environmental information progressively becomes available in electronic databases which are easily accessible to the public through public telecommunications networks. Information accessible in this form should include:

(*a*) Reports on the state of the environment, as referred to in paragraph 4 below;

(*b*) Texts of legislation on or relating to the environment;

(*c*) As appropriate, policies, plans and programmes on or relating to the environment, and environmental agreements; and

(*d*) Other information, to the extent that the availability of such information in this form would facilitate the application of national law implementing this Convention,

provided that such information is already available in electronic form.

4. Each Party shall, at regular intervals not exceeding three or four years, publish and disseminate a national report on the state of the environment, including information on the quality of the environment and information on pressures on the environment.

5. Each Party shall take measures within the framework of its legislation for the purpose of disseminating, *inter alia*:

(*a*) Legislation and policy documents such as documents on strategies, policies, programmes and action plans relating to the environment, and progress reports on their implementation, prepared at various levels of government;

(*b*) International treaties, conventions and agreements on environmental issues; and

(*c*) Other significant international documents on environmental issues, as appropriate.

6. Each Party shall encourage operators whose activities have a significant impact on the environment to inform the public regularly of the environmental impact of their activities and products, where appropriate within the framework of voluntary eco-labelling or eco-auditing schemes or by other means.

7. Each Party shall:

(*a*) Publish the facts and analyses of facts which it considers relevant and important in framing major environmental policy proposals;

(*b*) Publish, or otherwise make accessible, available explanatory material on its dealings with the public in matters falling within the scope of this Convention; and

(*c*) Provide in an appropriate form information on the performance of public functions or the provision of public services relating to the environment by government at all levels.

8. Each Party shall develop mechanisms with a view to ensuring that sufficient product information is made available to the public in a manner which enables consumers to make informed environmental choices.

9. Each Party shall take steps to establish progressively, taking into account international processes where appropriate, a coherent, nationwide system of pollution inventories or registers on a structured, computerized and publicly accessible database compiled through standardized reporting. Such a system may include inputs, releases and transfers of a specified range of substances and products, including water, energy and resource use, from a specified range of activities to environmental media and to on-site and off-site treatment and disposal sites.

10. Nothing in this article may prejudice the right of Parties to refuse to disclose certain environmental information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4.

Article 6

PUBLIC PARTICIPATION IN DECISIONS ON SPECIFIC ACTIVITIES

1. Each Party:

(*a*) Shall apply the provisions of this article with respect to decisions on whether to permit proposed activities listed in annex I;

(*b*) Shall, in accordance with its national law, also apply the provisions of this article to decisions on proposed activities not listed in annex I which may have a significant effect on the environment. To this end, Parties shall determine whether such a proposed activity is subject to these provisions; and

(*c*) May decide, on a case-by-case basis if so provided under national law, not to apply the provisions of this article to proposed activities serving national defence purposes, if that Party deems that such application would have an adverse effect on these purposes.

2. The public concerned shall be informed, either by public notice or individually as appropriate, early in an environmental decision-making procedure, and in an adequate, timely and effective manner, *inter alia*, of:

(*a*) The proposed activity and the application on which a decision will be taken;

(*b*) The nature of possible decisions or the draft decision;

(*c*) The public authority responsible for making the decision;

(*d*) The envisaged procedure, including, as and when this information can be provided:

(i) The commencement of the procedure;

(ii) The opportunities for the public to participate;

(iii) The time and venue of any envisaged public hearing;

(iv) An indication of the public authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;

(v) An indication of the relevant public authority or any other official body to which comments or questions can be submitted and of the time schedule for transmittal of comments or questions; and

(vi) An indication of what environmental information relevant to the proposed activity is available; and

(*e*) The fact that the activity is subject to a national or transboundary environmental impact assessment procedure.

3. The public participation procedures shall include reasonable time-frames for the different phases, allowing sufficient time for informing the public in accordance with paragraph 2 above and for the public to prepare and participate effectively during the environmental decision-making.

4. Each Party shall provide for early public participation, when all options are open and effective public participation can take place.

5. Each Party should, where appropriate, encourage prospective applicants to identify the public concerned, to enter into discussions, and to provide information regarding the objectives of their application before applying for a permit.

6. Each Party shall require the competent public authorities to give the public concerned access for examination, upon request where so required under national law, free of charge and as soon as it becomes available, to all information relevant to the decision-making referred to in this article that is available at the time of the public participation procedure, without prejudice to the right of Parties to refuse to disclose certain information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4. The relevant information shall include at least, and without prejudice to the provisions of article 4:

(*a*) A description of the site and the physical and technical characteristics of the proposed activity, including an estimate of the expected residues and emissions;

(*b*) A description of the significant effects of the proposed activity on the environment;

(*c*) A description of the measures envisaged to prevent and/or reduce the effects, including emissions;

(*d*) A non-technical summary of the above;

(*e*) An outline of the main alternatives studied by the applicant; and

(*f*) In accordance with national legislation, the main reports and advice issued to the public authority at the time when the public concerned shall be informed in accordance with paragraph 2 above.

7. Procedures for public participation shall allow the public to submit, in writing or, as appropriate, at a public hearing or enquiry with the applicant, any comments, information, analyses or opinions that it considers relevant to the proposed activity.

8. Each Party shall ensure that in the decision due account is taken of the outcome of the public participation.

9. Each Party shall ensure that, when the decision has been taken by the public authority, the public is promptly informed of the decision in accordance with the appropriate procedures. Each Party shall make accessible to the public the text of the decision along with the reasons and considerations on which the decision is based.

10. Each Party shall ensure that, when a public authority reconsiders or updates the operating conditions for an activity referred to in paragraph 1, the provisions of paragraphs 2 to 9 of this article are applied *mutatis mutandis*, and where appropriate.

11. Each Party shall, within the framework of its national law, apply, to the extent feasible and appropriate, provisions of this article to decisions on whether to permit the deliberate release of genetically modified organisms into the environment.

Article 7

PUBLIC PARTICIPATION CONCERNING PLANS, PROGRAMMES AND POLICIES RELATING TO THE ENVIRONMENT

Each Party shall make appropriate practical and/or other provisions for the public to participate during the preparation of plans and programmes relating to the environment, within a transparent and fair framework, having provided the necessary information to the public. Within this framework, article 6, paragraphs 3, 4 and 8, shall be applied. The public which may participate shall be identified by the relevant public authority, taking into account the objectives of this Convention. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for public participation in the preparation of policies relating to the environment.

Article 8

PUBLIC PARTICIPATION DURING THE PREPARATION OF EXECUTIVE REGULATIONS AND/OR GENERALLY APPLICABLE LEGALLY BINDING NORMATIVE INSTRUMENTS

Each Party shall strive to promote effective public participation at an appropriate stage, and while options are still open, during the preparation by public authorities of executive regulations and other generally applicable legally binding rules that may have a significant effect on the environment. To this end, the following steps should be taken:

(*a*) Time-frames sufficient for effective participation should be fixed;

(*b*) Draft rules should be published or otherwise made publicly available; and

(*c*) The public should be given the opportunity to comment, directly or through representative consultative bodies.

The result of the public participation shall be taken into account as far as possible.

Article 9

ACCESS TO JUSTICE

1. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that any person who considers that his or her request for information under article 4 has been ignored, wrongfully refused, whether in part or in full, inadequately answered, or otherwise not dealt with in accordance with the provisions of that article, has access to a review procedure before a court of law or another independent and impartial body established by law.

In the circumstances where a Party provides for such a review by a court of law, it shall ensure that such a person also has access to an expeditious procedure established by law that is free of charge or inexpensive for reconsideration by a public authority or review by an independent and impartial body other than a court of law.

Final decisions under this paragraph 1 shall be binding on the public authority holding the information. Reasons shall be stated in writing, at least where access to information is refused under this paragraph.

2. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that members of the public concerned

(*a*) Having a sufficient interest

or, alternatively,

(*b*) Maintaining impairment of a right, where the administrative procedural law of a Party requires this as a precondition,

have access to a review procedure before a court of law and/or another independent and impartial body established by law, to challenge the substantive and procedural legality of any decision, act or omission subject to the provisions of article 6 and, where so provided for under national law and without prejudice to paragraph 3 below, of other relevant provisions of this Convention.

What constitutes a sufficient interest and impairment of a right shall be determined in accordance with the requirements of national law and consistently with the objective of giving the public concerned wide access to justice within the scope of this Convention. To this end, the interest of any non-governmental organization meeting the requirements referred to in article 2, paragraph 5, shall be deemed sufficient for the purpose of subpara-

graph (*a*) above. Such organizations shall also be deemed to have rights capable of being impaired for the purpose of subparagraph (*b*) above.

The provisions of this paragraph 2 shall not exclude the possibility of a preliminary review procedure before an administrative authority and shall not affect the requirement of exhaustion of administrative review procedures prior to recourse to judicial review procedures, where such a requirement exists under national law.

3. In addition and without prejudice to the review procedures referred to in paragraphs 1 and 2 above, each Party shall ensure that, where they meet the criteria, if any, laid down in its national law, members of the public have access to administrative or judicial procedures to challenge acts and omissions by private persons and public authorities which contravene provisions of its national law relating to the environment.

4. In addition and without prejudice to paragraph 1 above, the procedures referred to in paragraphs 1, 2 and 3 above shall provide adequate and effective remedies, including injunctive relief as appropriate, and be fair, equitable, timely and not prohibitively expensive. Decisions under this article shall be given or recorded in writing. Decisions of courts, and whenever possible of other bodies, shall be publicly accessible.

5. In order to further the effectiveness of the provisions of this article, each Party shall ensure that information is provided to the public on access to administrative and judicial review procedures and shall consider the establishment of appropriate assistance mechanisms to remove or reduce financial and other barriers to access to justice.

Article 10

MEETING OF THE PARTIES

1. The first meeting of the Parties shall be convened no later than one year after the date of the entry into force of this Convention. Thereafter, an ordinary meeting of the Parties shall be held at least once every two years, unless otherwise decided by the Parties, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to all Parties by the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, the said request is supported by at least one third of the Parties.

2. At their meetings, the Parties shall keep under continuous review the implementation of this Convention on the basis of regular reporting by the Parties, and, with this purpose in mind, shall:

(*a*) Review the policies for and legal and methodological approaches to access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, with a view to further improving them;

(*b*) Exchange information regarding experience gained in concluding and implementing bilateral and multilateral agreements or other arrangements having relevance to the purposes of this Convention and to which one or more of the Parties are a party;

(*c*) Seek, where appropriate, the services of relevant ECE bodies and other competent international bodies and specific committees in all aspects pertinent to the achievement of the purposes of this Convention;

(*d*) Establish any subsidiary bodies as they deem necessary;

(*e*) Prepare, where appropriate, protocols to this Convention;

(*f*) Consider and adopt proposals for amendments to this Convention in accordance with the provisions of article 14;

(*g*) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Convention;

(*h*) At their first meeting, consider and by consensus adopt rules of procedure for their meetings and the meetings of subsidiary bodies;

(*i*) At their first meeting, review their experience in implementing the provisions of article 5, paragraph 9, and consider what steps are necessary to develop further the system referred to in that paragraph, taking into account international processes and developments, including the elaboration of an appropriate instrument concerning pollution release and transfer registers or inventories which could be annexed to this Convention.

3. The Meeting of the Parties may, as necessary, consider establishing financial arrangements on a consensus basis.

4. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State or regional economic integration organization entitled under article 17 to sign this Convention but which is not a Party to this Convention, and any intergovernmental organization qualified in the fields to which this Convention relates, shall be entitled to participate as observers in the meetings of the Parties.

5. Any non-governmental organization, qualified in the fields to which this Convention relates, which has informed the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe of its wish to be represented at a meeting of the Parties shall be entitled to participate as an observer unless at least one third of the Parties present in the meeting raise objections.

6. For the purposes of paragraphs 4 and 5 above, the rules of procedure referred to in paragraph 2 (*h*) above shall provide for practical arrangements for the admittance procedure and other relevant terms.

Article 11

RIGHT TO VOTE

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Convention shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their

right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Convention. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 12

SECRETARIAT

The Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall carry out the following secretariat functions:

(*a*) The convening and preparing of meetings of the Parties;

(*b*) The transmission to the Parties of reports and other information received in accordance with the provisions of this Convention; and

(*c*) Such other functions as may be determined by the Parties.

Article 13

ANNEXES

The annexes to this Convention shall constitute an integral part thereof.

Article 14

AMENDMENTS TO THE CONVENTION

1. Any Party may propose amendments to this Convention.

2. The text of any proposed amendment to this Convention shall be submitted in writing to the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall communicate it to all Parties at least ninety days before the meeting of the Parties at which it is proposed for adoption.

3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Convention by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting.

4. Amendments to this Convention adopted in accordance with paragraph 3 above shall be communicated by the Depositary to all Parties for ratification, approval or acceptance. Amendments to this Convention other than those to an annex shall enter into force for Parties having ratified, approved or accepted them on the ninetieth day after the receipt by the Depositary of notification of their ratification, approval or acceptance by at least three fourths of these Parties. Thereafter they shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, approval or acceptance of the amendments.

5. Any Party that is unable to approve an amendment to an annex to this Convention shall so notify the Depositary in writing within twelve months from the date of the communication of the adoption. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time substitute an acceptance for its previous notification and, upon deposit of an instrument of acceptance with the Depositary, the amendments to such an annex shall become effective for that Party.

6. On the expiry of twelve months from the date of its communication by the Depositary as provided for in paragraph 4 above an amendment to an annex shall become effective for those Parties which have not submitted a notification to the Depositary in accordance with the provisions of paragraph 5 above, provided that not more than one third of the Parties have submitted such a notification.

7. For the purposes of this article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.

Article 15

REVIEW OF COMPLIANCE

The Meeting of the Parties shall establish, on a consensus basis, optional arrangements of a non-confrontational, non-judicial and consultative nature for reviewing compliance with the provisions of this Convention. These arrangements shall allow for appropriate public involvement and may include the option of considering communications from members of the public on matters related to this Convention.

Article 16

SETTLEMENT OF DISPUTES

1. If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or application of this Convention, they shall seek a solution by negotiation or by any other means of dispute settlement acceptable to the parties to the dispute.

2. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, or at any time thereafter, a Party may declare in writing to the Depositary that, for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory in relation to any Party accepting the same obligation:

(*a*) Submission of the dispute to the International Court of Justice;

(*b*) Arbitration in accordance with the procedure set out in annex II.

3. If the parties to the dispute have accepted both means of dispute settlement referred to in paragraph 2 above, the dispute may be submitted only to the International Court of Justice, unless the parties agree otherwise.

Article 17

SIGNATURE

This Convention shall be open for signature at Aarhus (Denmark) on 25 June 1998, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 21 December 1998, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Convention, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 18

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Convention.

Article 19

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ACCESSION

1. This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations.

2. This Convention shall be open for accession as from 22 December 1998 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 17.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Convention upon approval by the Meeting of the Parties.

4. Any organization referred to in article 17 which becomes a Party to this Convention without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Convention. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Convention, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Convention. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Convention concurrently.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 17 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Convention. These organizations shall also inform the Depositary of any substantial modification to the extent of their competence.

Article 20

ENTRY INTO FORCE

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or organization referred to in article 17 which ratifies, accepts or approves this Convention or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 21

WITHDRAWAL

At any time after three years from the date on which this Convention has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Convention by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary.

Article 22

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Convention, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention.

DONE at Aarhus (Denmark), this twenty-fifth day of June, one thousand nine hundred and ninety-eight.

ANNEXES

ANNEX I

List of activities referred to in article 6, paragraph 1 (*a*)

1. Energy sector:
   - Mineral oil and gas refineries;
   - Installations for gasification and liquefaction;
   - Thermal power stations and other combustion installations with a heat input of 50 megawatts (MW) or more;
   - Coke ovens;
   - Nuclear power stations and other nuclear reactors including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors[1] (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kW continuous thermal load);
   - Installations for the reprocessing of irradiated nuclear fuel;
   - Installations designed:
     - For the production or enrichment of nuclear fuel;
     - For the processing of irradiated nuclear fuel or high-level radioactive waste;
     - For the final disposal of irradiated nuclear fuel;
     - Solely for the final disposal of radioactive waste;
     - Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels or radioactive waste in a different site than the production site.
2. Production and processing of metals:
   - Metal ore (including sulphide ore) roasting or sintering installations;
   - Installations for the production of pig-iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting, with a capacity exceeding 2.5 tons per hour;
   - Installations for the processing of ferrous metals:
     - (i) Hot-rolling mills with a capacity exceeding 20 tons of crude steel per hour;
     - (ii) Smitheries with hammers the energy of which exceeds 50 kilojoules per hammer, where the calorific power used exceeds 20 MW;
     - (iii) Application of protective fused metal coats with an input exceeding 2 tons of crude steel per hour;
   - Ferrous metal foundries with a production capacity exceeding 20 tons per day;
   - Installations:
     - (i) For the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes;
     - (ii) For the smelting, including the alloying, of non-ferrous metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), with a melting capacity exceeding 4 tons per day for lead and cadmium or 20 tons per day for all other metals;
   - Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process where the volume of the treatment vats exceeds 30 m^3.
3. Mineral industry:
   - Installations for the production of cement clinker in rotary kilns with a production capacity exceeding 500 tons per day or lime in rotary kilns with a production capacity exceeding 50 tons per day or in other furnaces with a production capacity exceeding 50 tons per day;
   - Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos-based products;
   - Installations for the manufacture of glass including glass fibre with a melting capacity exceeding 20 tons per day;
   - Installations for melting mineral substances including the production of mineral fibres with a melting capacity exceeding 20 tons per day;
   - Installations for the manufacture of ceramic products by firing, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or

[1] Nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

porcelain, with a production capacity exceeding 75 tons per day, and/or with a kiln capacity exceeding 4 m^3 and with a setting density per kiln exceeding 300 kg/m^3.

4. Chemical industry: Production within the meaning of the categories of activities contained in this paragraph means the production on an industrial scale by chemical processing of substances or groups of substances listed in subparagraphs (*a*) to (*g*):

(*a*) Chemical installations for the production of basic organic chemicals, such as:

(i) Simple hydrocarbons (linear or cyclic, saturated or unsaturated, aliphatic or aromatic);

(ii) Oxygen-containing hydrocarbons such as alcohols, aldehydes, ketones, carboxylic acids, esters, acetates, ethers, peroxides, epoxy resins;

(iii) Sulphurous hydrocarbons;

(iv) Nitrogenous hydrocarbons such as amines, amides, nitrous compounds, nitro compounds or nitrate compounds, nitriles, cyanates, isocyanates;

(v) Phosphorus-containing hydrocarbons;

(vi) Halogenic hydrocarbons;

(vii) Organometallic compounds;

(viii) Basic plastic materials (polymers, synthetic fibres and cellulose-based fibres);

(ix) Synthetic rubbers;

(x) Dyes and pigments;

(xi) Surface-active agents and surfactants;

(*b*) Chemical installations for the production of basic inorganic chemicals, such as:

(i) Gases, such as ammonia, chlorine or hydrogen chloride, fluorine or hydrogen fluoride, carbon oxides, sulphur compounds, nitrogen oxides, hydrogen, sulphur dioxide, carbonyl chloride;

(ii) Acids, such as chromic acid, hydrofluoric acid, phosphoric acid, nitric acid, hydrochloric acid, sulphuric acid, oleum, sulphurous acids;

(iii) Bases, such as ammonium hydroxide, potassium hydroxide, sodium hydroxide;

(iv) Salts, such as ammonium chloride, potassium chlorate, potassium carbonate, sodium carbonate, perborate, silver nitrate;

(v) Non-metals, metal oxides or other inorganic compounds such as calcium carbide, silicon, silicon carbide;

(*c*) Chemical installations for the production of phosphorous-, nitrogen- or potassium-based fertilizers (simple or compound fertilizers);

(*d*) Chemical installations for the production of basic plant health products and of biocides;

(*e*) Installations using a chemical or biological process for the production of basic pharmaceutical products;

(*f*) Chemical installations for the production of explosives;

(*g*) Chemical installations in which chemical or biological processing is used for the production of protein feed additives, ferments and other protein substances.

5. Waste management:

- Installations for the incineration, recovery, chemical treatment or landfill of hazardous waste;
- Installations for the incineration of municipal waste with a capacity exceeding 3 tons per hour;
- Installations for the disposal of non-hazardous waste with a capacity exceeding 50 tons per day;
- Landfills receiving more than 10 tons per day or with a total capacity exceeding 25,000 tons, excluding landfills of inert waste.

6. Waste-water treatment plants with a capacity exceeding 150,000 population equivalent.

7. Industrial plants for the:

(*a*) Production of pulp from timber or similar fibrous materials;

(*b*) Production of paper and board with a production capacity exceeding 20 tons per day.

8. (*a*) Construction of lines for long-distance railway traffic and of airports[2] with a basic runway length of 2,100 m or more;

(*b*) Construction of motorways and express roads;[3]

(*c*) Construction of a new road of four or more lanes, or realignment and/or widening of an existing road of two lanes or less so as to provide four or more lanes, where such new road, or realigned and/or widened section of road, would be 10 km or more in a continuous length.

9. (*a*) Inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1,350 tons;

(*b*) Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports (excluding ferry piers) which can take vessels of over 1,350 tons.

---

[2] For the purposes of this Convention, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (Annex 14).

[3] For the purposes of this Convention, "express road" means a road which complies with the definition in the European Agreement on Main International Traffic Arteries of 15 November 1975.

10. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge schemes where the annual volume of water abstracted or recharged is equivalent to or exceeds 10 million cubic metres.

11. (*a*) Works for the transfer of water resources between river basins where this transfer aims at preventing possible shortages of water and where the amount of water transferred exceeds 100 million cubic metres/year;

(*b*) In all other cases, works for the transfer of water resources between river basins where the multiannual average flow of the basin of abstraction exceeds 2,000 million cubic metres/year and where the amount of water transferred exceeds 5 per cent of this flow.

In both cases transfers of piped drinking water are excluded.

12. Extraction of petroleum and natural gas for commercial purposes where the amount extracted exceeds 500 tons/day in the case of petroleum and 500,000 cubic metres/day in the case of gas.

13. Dams and other installations designed for the holding back or permanent storage of water, where a new or additional amount of water held back or stored exceeds 10 million cubic metres.

14. Pipelines for the transport of gas, oil or chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.

15. Installations for the intensive rearing of poultry or pigs with more than:

(*a*) 40,000 places for poultry;

(*b*) 2,000 places for production pigs (over 30 kg); or

(*c*) 750 places for sows.

16. Quarries and opencast mining where the surface of the site exceeds 25 hectares, or peat extraction, where the surface of the site exceeds 150 hectares.

17. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kV or more and a length of more than 15 km.

18. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products with a capacity of 200,000 tons or more.

19. Other activities:

- Plants for the pretreatment (operations such as washing, bleaching, mercerization) or dyeing of fibres or textiles where the treatment capacity exceeds 10 tons per day;
- Plants for the tanning of hides and skins where the treatment capacity exceeds 12 tons of finished products per day;
- (*a*) Slaughterhouses with a carcass production capacity greater than 50 tons per day;

  (*b*) Treatment and processing intended for the production of food products from:

  (i) Animal raw materials (other than milk) with a finished product production capacity greater than 75 tons per day;

  (ii) Vegetable raw materials with a finished product production capacity greater than 300 tons per day (average value on a quarterly basis);

  (*c*) Treatment and processing of milk, the quantity of milk received being greater than 200 tons per day (average value on an annual basis);
- Installations for the disposal or recycling of animal carcasses and animal waste with a treatment capacity exceeding 10 tons per day;
- Installations for the surface treatment of substances, objects or products using organic solvents, in particular for dressing, printing, coating, degreasing, waterproofing, sizing, painting, cleaning or impregnating, with a consumption capacity of more than 150 kg per hour or more than 200 tons per year;
- Installations for the production of carbon (hardburnt coal) or electrographite by means of incineration or graphitization.

20. Any activity not covered by paragraphs 1-19 above where public participation is provided for under an environmental impact assessment procedure in accordance with national legislation.

21. The provision of article 6, paragraph 1 (*a*) of this Convention, does not apply to any of the above projects undertaken exclusively or mainly for research, development and testing of new methods or products for less than two years unless they would be likely to cause a significant adverse effect on environment or health.

22. Any change to or extension of activities, where such a change or extension in itself meets the criteria/thresholds set out in this annex, shall be subject to article 6, paragraph 1 (*a*) of this Convention. Any other change or extension of activities shall be subject to article 6, paragraph 1 (*b*) of this Convention.

ANNEX II

Arbitration

1. In the event of a dispute being submitted for arbitration pursuant to article 16, paragraph 2, of this Convention, a party or parties shall notify the secretariat of the subject matter of arbitration and indicate, in particular, the articles of this Convention whose interpretation or application is at issue. The secretariat shall forward the information received to all Parties to this Convention.

2. The arbitral tribunal shall consist of three members. Both the claimant party or parties and the other party or parties to the dispute shall appoint an arbitrator, and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator, who shall be the president of the arbitral tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.

3. If the president of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall, at the request of either party to the dispute, designate the president within a further two-month period.

4. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of the receipt of the request, the other party may so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall designate the president of the arbitral tribunal within a further two-month period. Upon designation, the president of the arbitral tribunal shall request the party which has not appointed an arbitrator to do so within two months. If it fails to do so within that period, the president shall so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall make this appointment within a further two-month period.

5. The arbitral tribunal shall render its decision in accordance with international law and the provisions of this Convention.

6. Any arbitral tribunal constituted under the provisions set out in this annex shall draw up its own rules of procedure.

7. The decisions of the arbitral tribunal, both on procedure and on substance, shall be taken by majority vote of its members.

8. The tribunal may take all appropriate measures to establish the facts.

9. The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

(*a*) Provide it with all relevant documents, facilities and information;

(*b*) Enable it, where necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

10. The parties and the arbitrators shall protect the confidentiality of any information that they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

11. The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend interim measures of protection.

12. If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to render its final decision. Absence of a party or failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings.

13. The arbitral tribunal may hear and determine counter-claims arising directly out of the subject matter of the dispute.

14. Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the expenses of the tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its expenses, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

15. Any Party to this Convention which has an interest of a legal nature in the subject matter of the dispute, and which may be affected by a decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

16. The arbitral tribunal shall render its award within five months of the date on which it is established, unless it finds it necessary to extend the time limit for a period which should not exceed five months.

17. The award of the arbitral tribunal shall be accompanied by a statement of reasons. It shall be final and binding upon all parties to the dispute. The award will be transmitted by the arbitral tribunal to the parties to the dispute and to the secretariat. The secretariat will forward the information received to all Parties to this Convention.

18. Any dispute which may arise between the parties concerning the interpretation or execution of the award may be submitted by either party to the arbitral tribunal which made the award or, if the latter cannot be seized thereof, to another tribunal constituted for this purpose in the same manner as the first.

Po zapoznaniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

— została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,

— jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,

— będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 31 grudnia 2001 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

L.S.

Prezes Rady Ministrów: *L. Miller*